

Širvintų r. savivaldybės 2022 metų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaita

2023

Turinys

Įvadas.....	3
Demografinė situacija.....	4
2022 m. Širvintų sav. sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis.....	6
Savivaldybės prioritetinių problemų analizė	13
1. Prioritetinė problema. Vaikų sveikata.	13
2. Prioritetinė problema. Gyventojų mirtingumas nuo kai kurių lėtinių ligų ir valstybinių profilaktikos programų įgyvendinimas.	15
Savivaldybės gyvensenos stebėsenos rodikliai.....	21
Suaugusiųjų gyvensenos tyrimas	21
Išvados	23
Rekomendacijos	24

ĮVADAS

Visuomenės sveikatos stebėseną Širvintų r. savivaldybėje vykdoma vadovaujantis Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“. Pateikiami rodikliai atspindi kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos 2014–2025 m. strategijos (LSS) tikslai ir jų uždaviniai.

2022 m. Širvintų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaita parengta pagal sukurtą savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos modelį. Ataskaitoje analizuojamas 51 visuomenės sveikatai reikšmingas rodiklis. Rodiklio reikšmė leidžia kasmet vertinti rodiklio pokyčių kryptį ir aprėptį savivaldybėje; kasmet vertinti rodiklio reikšmės atitiktį išsikeltam savivaldybės siekiniui; palyginti savivaldybės rodiklio reikšmę su Lietuvos ir kitų savivaldybių vidurkiu.

Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą apibūdinančius rodiklius bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje. Savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos tikslas – pateikti pagrindinius savivaldybės gyventojų sveikatą atspindinčius rodiklius, jų dinamiką ir jų pagrindu pateikti rekomendacijas bei prioritетines kryptis savivaldybės plėtros plano siekiniams, strateginio veiklos plano priemonėms.

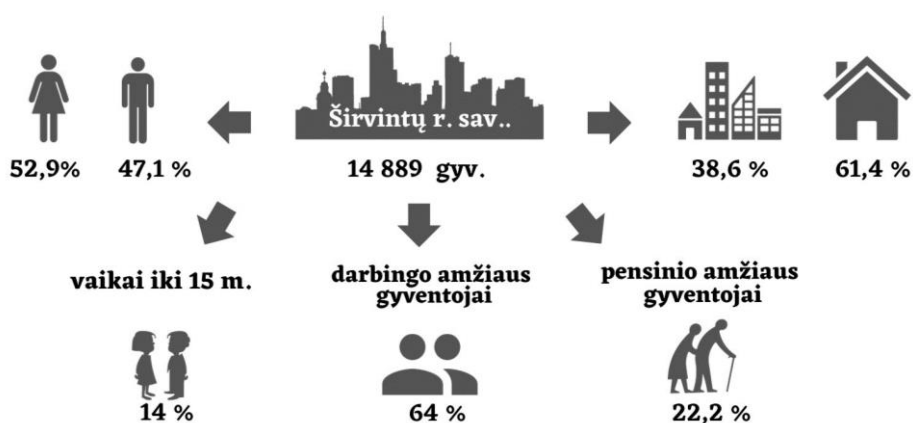
Pateikiami rodikliai iš valstybės deleguotų savivaldybėms visuomenės sveikatos stebėsenos pagrindinių rodiklių sąrašo ataskaitų atspindi, kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos programos tikslai. Rodikliai skaičiuojami 1, 1000, 10 000 ir 100 000 gyventojų arba pateikiami procentais. Naudotas vidutinis 2022 m. gyventojų skaičius.

Ataskaita parengta naudojant oficialius statistikos šaltinius:

- Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalu;
- Visuomenės sveikatos stebėsenos informacine sistema sveikstat.hi.lt.

DEMOGRAFINĖ SITUACIJA

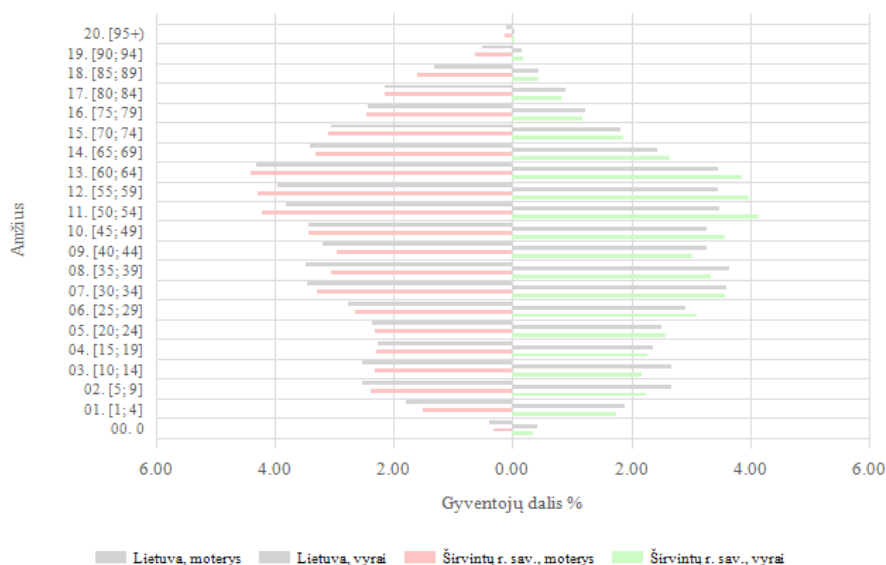
2022 m. pradžioje Širvintų rajono savivaldybėje gyveno 14 889 gyventojai, iš jų – 9147 (61,4 proc.) – kaimo vietovėse (1 pav.). Vyrų gyvena nežymiai mažiau nei moterų, t. y. 47,1 proc. – vyrų, 52,9 proc. – moterų. Gyventojų amžiaus struktūra panaši į bendrą šalies gyventojų struktūrą. Daugiau nei pusė Širvintų r. sav. gyventojų yra darbingo amžiaus (64 proc.), vaikai iki 15 metų sudarė 14 proc., kas penktas rajono gyventojas buvo pensinio amžiaus (22,2 proc. visų gyventojų). Pastebima, kad 2013–2022 m. vaikų iki 17 m. sumažėjo 0,9 proc. ir 2,9 proc. padaugėjo 45–64 m. amžiaus gyventojų. Keletą amžiaus rodiklių skirtumų galima įžvelgti Širvintų r. sav. ir Lietuvos demografinio medžio grafike (2 pav.), kuriame pateikiamas savivaldybės gyventojų pasiskirstymas pagal lytį ir amžiaus grupes. 2022 m. pradžioje Širvintų r. sav. daugiau nei šalyje gyveno 45–69 m. vyrų ir 50–64 m., 85–89 moterų, o 0–14 m. amžiaus berniukų ir mergaičių procentinė dalis buvo mažesnė už Lietuvos.

1 pav. 2022 m. pradžioje nuolatinių gyventojų skaičius Širvintų r. sav.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Amžiaus profilis, 2022

2 pav. Širvintų r. savivaldybės demografinis medis

Šaltinis Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

2022 m. gyventojų VTGT (vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė) siekė 72,9 m., Lietuvoje VTGT - 75,8. Natūrali gyventojų kaita - neigiama (-203), 1000 gyv. teko 6,4 gimusiųjų ir 20 mirusiųjų. Tai mažiausias gimusiųjų (95) skaičius nuo 2013 m.

Širvintų r. sav. 2021–2022 m. ilgalaikio nedarbo lygio, jėgos procentas siekė 2,9 proc. Šis rodiklis žemesnis nei šalyje (3,3 proc.). Nuo 2013 m. stebima žymi socialinės pašalpos gavėjų skaičiaus (1000 gyv.) mažėjimo tendencija (sumažėjo atitinkamai nuo 61,7 iki 18,8 1000-čiai gyv., Lietuvoje – 22,2/1000 gyv.). 2022 m. dvigubai daugiau mokyklinio amžiaus vaikų (66) nei 2013 m. (38) nesimokė mokyklose Širvintų r. sav. Rodiklis siekė 54,7/1000 moksl., buvo mažesnis už šalies vidurkį (65/1000 moksl.).

Sveikata savivaldybėje

Visuomenės sveikatos stebėsenos duomenų sistemoje 2022 m. nustatyti **teigiami** rodiklių pokyčiai:

- Pirmą kartą per paskutinius 10 metų (2013–2022 m.) užregistruotas mažiausias savižudybių ir asmenų pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius;
- 2022 m. neužfiksuota nei vieno kūdikių mirties atvejo;
- Neužregistruota pėsčiųjų mirties nuo transporto įvykių bei mirčių nuo narkotikų sąlygotų priežasčių atvejų;
- Nebuvo paauglių gimdymų atvejų;
- Nebuvo sergamumo vaistams atsparia tuberkulioze atvejų;
- Sergamumas ŽIV, LPL buvo mažesnis nei Lietuvoje;
- Paskiepytų 1 m. vaikų nuo difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielite, Haemophilus influenzae B (3 dozės) procentas didesnis už šalies vidurkį.

Analizuojant 2022 m. statistinius sveikatos duomenis, nustatyti **neigiami** rodiklių pokyčiai:

- Širvintų r. sav. užregistruota daugiau nei vidutiniškai šalyje mirtingumo nuo išorinių priežasčių atvejų: padaugėjo paskendimo, mirtingumo nuo nukritimo transporto įvykiuose ar bandymų žudyti atvejų;
- Pasyvi imunoprofilaktika (2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudoniukės (1 dozė) skiepavimo apimtys) ir pasyvus vaikų (6-14 m.) dalyvavimas dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje (5,3 proc./57 vaikai);
- Aukštas (viršijantis šalies vidurkį) išvengiamų hospitalizacijų atvejų sk. rodiklis (23,9/1000 gyv.);
- Prevencinių programų prieš lėtines neinfekcines ligas įgyvendinimas nesiekia PSO rekomenduojamų 70 proc., kas lemia aukštą gyventojų mirtingumą nuo piktybinių navikų ir kraujotakos sist. ligų;
- Gyv. sk., tenkantis 1 alkoholio licencijai - 150,1 (Lietuvos - 171,1). Gyv. sk., tenkantis 1 tabako licencijai – 185,9 (201,0). Mažesnės rodiklių reikšmės už šalies vidurkį rodo didesnę gyventojų prieinamumą žalingam alkoholio ir tabako vartojimui.

2022 METŲ ŠIRVINTŲ R. SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS

Strategijoje iškeltų tikslų ir uždavinių įgyvendinimo savivaldybėse stebėsenai parengtas baigtinis pagrindinių rodiklių sąrašas, kurį sudaro 51 unifikuotas rodiklis, apibūdinantis strategijos siekinius. Rodikliai pateikti 2022 metų Širvintų r. sav. sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilyje (3 pav.).

2022 metų Širvintų r. sav. sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilio lentelės stulpelių pavadinimų paaiškinimai:

Savivaldybės reikšmės:

1) tendencija – skaičiuojama pastariesiems penkeriems metams nuo analizuojamų metų;

 Nekinta Didėja Mažėja

2) rodiklis – savivaldybės rodiklio reikšmė 2022 m.

- 12 rodiklių reikšmių, kai stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją, žymimos **žalia** spalva;
- 12 rodiklių reikšmių, kai stebimas rodiklis rodo blogiausią situaciją, žymimos **raudona** spalva;
- likusios rodiklių reikšmės vertinamos kaip atitinkančios Lietuvos vidurkį, jos žymimos **geltona** spalva;

3) kiekis – savivaldybės atvejų skaičius;

4) 3 metų vidurkis – savivaldybės 3 metų rodiklio reikšmės vidurkis;

5) santykis – savivaldybės 2022 m. rodiklio reikšmės santykis su Lietuvos 2022 m. rodiklio vidurkio reikšme;

Lietuvos reikšmės:

1) rodiklis – Lietuvos rodiklio reikšmė 2022 m.

2) blogiausia –blogiausia rodiklio reikšmė iš visų 60 savivaldybių;

3) sritis – savivaldybės rodiklio reikšmė lyginama su Lietuvos rodiklio reikšmės pasikliautinoju intervalu ir, jei savivaldybės reikšmė patenka į Lietuvos pasikliautinų intervalų ribą, spalvinama geltonai;

- šviesiai pilka kairėje –25 % savivaldybių, kurių rodiklių reikšmės blogiausios;
- tamsiai pilka viduryje – 50 % savivaldybių, kurių rodiklių reikšmės patenka į Lietuvos rodiklio reikšmės pasikliautinąjį intervalą;
- šviesiai pilka dešinėje –25 % savivaldybių, kurių rodiklių reikšmės geriausios;

4) geriausia – geriausia rodiklio reikšmė iš visų 60 savivaldybių.

Sutrumpinimų paaiškinimai:

SMR –standartizuotas mirtingumas

Rodiklio pavadinimas	Savivaldybės reikšmės					Lietuvos reikšmės				
	Tend.	Rod.	Kiekis	3 metų vidurkis	Sant.	Rod.	Blog.	Sritis	Ger.	
Strateginis tikslas										
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, kai amžius 0 (HI skaičiavimai)	➔	73.5	74	72.9	0.97	75.8	70.7		80.6	
Išvengiamas mirtingumas, proc. – pagal jungtinį EBPO ir Eurostato sąrašą	➔	76.6	95	72.4	1.03	74.2	85.8		56.0	
1 tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį										
1.1. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą										
Savižudybių sk. (X60-X84) 100 000 gyv.	⬇	6.7	1	24.5	0.36	18.6	48.8		6.7	
SMR nuo tyčinio savęs žalojimo (X60-X84) 100 000 gyv.	⬇	6.4	1	20.8	0.36	18.0	47.0		6.4	
Bandymų žudyti skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyventojų	⬆	47.1	7	40.2	1.20	39.2	75.6		0.0	
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 moksl.	⬆	54.5	66	54.7	0.90	60.3	205.0		37.1	
Ilgalaikio nedarbo lygis, darbo jėgos %	⬆	1.5	144	2.9	0.68	2.2	7.0		0.4	
Gyv. skaičiaus pokytis 1000 gyv.	⬇	-2.5	-37	-0.7	-0.14	18.1	-23.8		70.9	
1.2. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu										
Mirt. nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.	➔	114.3	17	111.6	1.39	82.5	169.9		48.8	
SMR nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.	➔	107.3	17	100.2	1.35	79.7	149.1		30.5	
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, sk. 1000 moksl.	⬆	370.2	602	318.4	1.03	359.4	629.4		174.7	
Socialinės pašalpos gavėjų sk. 1000 gyv.	➔	20.3	302	18.8	0.89	22.8	75.4		3.4	
Serg. tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	⬆	13.4	2	17.8	0.61	22.1	65.4		5.7	
Sergamumas tuberkulioze (+ recidyvai) (A15-A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	⬆	20.2	3	22.3	0.79	25.6	74.7		5.7	
2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką										
2.1. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą										
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, sk. 10 000 gyv.	⬇	1.1	1	0.4	1.10	1.0	2.6		0.0	
Traumų dėl nukritimų (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje sk. 10 000 gyv.	➔	153.8	47	112.8	1.15	134.2	188.0		74.7	

Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv.	↓	63.1	60	60.4	0.93	68.1	127.2		28.8
Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius 10 000 gyv. (ULAC duom.)	↓	32.9	49	24.8	0.99	33.2	62.6		0.0
2.2. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį									
Mirt. nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	↑	20.2	3	11.2	4.93	4.1	22.4		0.0
SMR nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	↑	17.3	3	9.6	4.33	4.0	26.3		0.0
Mirt. nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.	↑	26.9	4	22.3	1.64	16.4	45.1		0.0
SMR nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.	↑	27.9	4	21.4	1.75	15.9	38.3		0.0
2.3. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių									
Mirt. transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.	↑	20.2	3	20.1	3.37	6.0	24.3		0.0
SMR transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.	↑	17.6	3	19.0	2.98	5.9	25.0		0.0
Pėsčiųjų mirt. nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	—	0.0	0	0.0	0.00	1.5	10.9		0.0
Pėsčiųjų standartizuotas mirtinumas nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	—	0.0	0	0.0	0.00	1.4	9.8		0.0
Traumų dėl transporto įvykių (V00-V99) sk. 10 000 gyv.	↑	8.1	12	7.4	1.65	4.9	12.5		1.4
2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą									
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km	→	211.8	212	203.0	0.24	876.7	35618.6		19.4
3 tikslas. Formuoti sveiką gyvenimą ir jos kultūrą									
3.1. Sumažinti alk. gėrimų, tabako, neteisėtą narkotinių ir psich. medžiagų vartojimą ir prieinamumą									
Mirt. nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	—	0.0	0	0.0	0.00	4.0	30.7		0.0
SMR nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	—	0.0	0	0.0	0.00	4.0	32.1		0.0
Mirt. nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↑	53.8	8	35.7	2.36	22.8	53.8		0.0
SMR nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↑	50.9	8	33.9	2.35	21.7	50.9		0.0
Gyv. sk., tenkantis 1 tabako licencijai	↑	185.9	14873	189.9	0.92	201.0	69.7		378.0
Gyv. sk., tenkantis 1 alkoholio licencijai	↑	150.2	14873	148.4	0.88	171.5	37.0		350.5
Nusikalstamos veikos, susijusios su narkotikais 100 000 gyv.	↑	47.1	47	22.5	0.73	64.4	288.4		0.0
3.2. Skatinti sveikos mitybos įpročius									

Kūdikių, žindyčių išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	↓	59,6	34	45,8	1,5	38,5		<i>Pastaba. 2022 m. rodiklio duomenys į Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinę sistemą dar neįtraukti.</i>	
4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius									
4.1. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais									
Išvengiamų hospitalizacijų (IH) sk. 1 000 gyv.	↓	23,9	353	22,0	1,33	18,0	34,8		11,8
IH dėl cukrinio diabeto sk. (18+ m.) 1 000 gyv.	↓	2,1	26	2,1	1,17	1,8	3,5		0,0
4.2. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą									
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, sk.	↓	2,2	50	2,5	1,2	1,8		<i>Pastaba. 2022 m. rodiklio duomenys į Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinę sistemą dar neįtraukti.</i>	
Šeimos gydytojų sk. 10 000 gyv. (2019)	↑	6,7	10	5,6	0,9	7,7		<i>Pastaba. 2022 m. rodiklio duomenys į Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinę sistemą dar neįtraukti.</i>	
Apsilankymų pas gydytojus sk. 1 gyv.	→	8,9	132078	8,5	0,96	9,3	6,5		12,1
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) (visi) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	↓	6,7	1	4,5	1,63	4,1	22,5		0,0
Serg. vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	—	0,0	0	2,2	0,00	2,9	15,1		0,0
Serg. ŽIV ir LPL (B20-B24, Z21, A50-A54, A56) 10 000 gyv. (ULAC duomenys)	→	0,7	1	0,7	0,32	2,2	4,6		0,0
4.3. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą									
Kūdikių mirtingumas 1000 gyvų gimusių	—	0,0	0	0,0	0,00	3,0	31,6		0,0
2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys, %	→	85,1	86	86,9	0,99	86,1	66,7		100,0
1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielite, Haemophilus influenzae B skiepavimo apimtys (3 dozės), %	→	96,3	78	93,4	1,07	89,8	81,8		100,0
Vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, %	↓	5,3	57	6,2	0,47	11,2	2,0		39,8
Vaikų (7-17 m.), neturinčių ęduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	↑	19,6	207	16,8	0,83	23,6	7,2		34,4
Paauglių (15-17 m.) gimdymų sk. 1000 15-17 m. moterų	—	0,0	0	3,2	0,00	2,3	24,1		0,0
4.4. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę									
Mirt. nuo kraujotakos sist. ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	↑	1035,4	154	1021,9	1,30	794,7	1632,5		450,3

SMR nuo kraujotakos sist. ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	↑	963.4	154	929.4	1.23	785.2	1153.4		606.5
Mirt. nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	↑	336.2	50	343.6	1.21	279.0	503.3		150.1
SMR nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	↑	301.5	50	308.7	1.15	262.9	380.3		172.3
Mirt. nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv	↑	289.1	43	247.7	1.51	191.9	605.9		96.3
SMR nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv	↑	260.3	43	223.9	1.38	188.5	493.8		92.3
Serg. II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.	↑	106.2	158	87.0	1.46	72.6	106.2		27.5
Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi krūties vėžio programoje	→	39.0	939	31.3	0.68	57.6	21.5		77.1
Tikslinės populiacijos dalis %, 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio programoje	↓	43.1	1503	43.1	0.79	54.7	32.2		71.1
Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje	→	48.0	2545	42.0	0.86	56.1	37.8		68.4
Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi ŠKL programoje	→	44.1	1552	40.1	0.89	49.6	30.6		66.3

3 pav. 2022 Širvintų r. savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis
Šaltinis Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Lietuvos sveikatos programoje numatytus uždavinius tikslams pasiekti įvardija rodiklių reikšmės :

1.1 Uždavinio „**sumažinti skurdo lygį ir nedarbą**“ rodikliai žymiai nesiskiria nuo šalies vidurkio, išskyrus, Širvintų r. sav. bandymų žudytis skaičius nežymiai viršijo šalies vidurkį. 2022 m. užregistruotas mažiausias savižudybių rodiklis nuo 2013 m.

1.2 Uždavinio „**sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu**“ rodikliai tokie kaip mirtingumas nuo išorinių priežasčių, viršijo šalies vidurkį. Likusieji rodikliai savivaldybėje buvo artimi arba geresni už šalies vidurkį.

2.1. Uždavinio „**kurti sveikas ir saugias darbo bei buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą**“ rodikliai buvo artimi arba viršijo šalies vidurkį. 2022 m. Širvintų r. sav., užregistruota nežymiai mažiau asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, nei visoje šalyje (sk./10 000 gyv.).

2.2. Uždavinio „**kurti sveikas ir palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį**“ rodikliai viršijo šalies vidurkį.

2.3. Uždavinio „**mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių**“ rodikliai susiję su mirtingumu transporto įvykiuose ir traumų dėl transporto įvykių ženkliai viršijo šalies vidurkį. Neužfiksuota nei vieno pėsčiųjų mirčių nuo transporto įvykių atvejo.

2.4. Uždavinio „**mažinti aplinkos užterštumą, triukšmą**“ rodiklis buvo geresnis už šalies.

3.1. Uždavinio „**sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą bei azartinių lošimų, kompiuterinių žaidimų ir pan. prieinamumą**“ dauguma rodiklių geresni už šalies vidurkį arba jam artimi. Širvintų r. sav. mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių viršijo šalies vidurkį.

3.2. Uždavinio „**skatinti sveikos mitybos įpročius**“ rodikliai buvo geresni už šalies.

4.1. Uždavinio „**užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos priežiūros technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais**“ rodikliai buvo blogesni nei vidutiniškai šalyje.

4.2. Uždavinio „**plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą**“ rodiklio „Gyventojų apsilankymas pas gydytojus“ reikšmė buvo mažesnė už Lietuvos vidurkį. Slaugytojų ir šeimos gyd. sk. buvo nežymiai didesnis nei vidutiniškai Lietuvoje. Širvintų r. sav. gyventojų sergamumas ŽIV ir LPL buvo mažesnis, o sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze buvo didesnis nei vidutiniškai šalyje.

4.3. Uždavinio „**gerinti motinos ir vaiko sveikatą**“ rodikliai, susiję su burnos sveikata, nesiekė šalies vidurkio. 2022 m. neužregistruota nei vieno mirusio kūdikio bei paauglių (15-17 m.) gimdymų sk. Širvintų r. sav. Likusieji rodikliai Širvintų r. sav. buvo artimi šalies vidurkiui.

4.4. Uždavinio „**stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę**“ rodikliai, susiję su lėtinių ligų prevencijos programomis, nesiekė Lietuvos vidurkio. Mirtingumo nuo lėtinių neinfekcinių ligų duomenys buvo didesni nei vidutiniškai Lietuvoje.

Atsižvelgiant į 3 pav. nurodytus duomenis, pateikiamas savivaldybės rodiklių santykio su Lietuvos vidurkiu vertinimas:

1. 15 rodiklių reikšmės yra geresnės už Lietuvos vidurkį (žalioji zona):
 - a) Savižudybių sk. (X60-X84) 100 000 gyv.;
 - b) Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 moksl.
 - c) Ilgalaikio nedarbo lygis, darbo jėgos %
 - d) Socialinės pašalpos gavėjų sk. 1000 gyv.
 - e) Serg. tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)
 - f) Sergamumas tuberkulioze (+ recidyvai) (A15-A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)
 - g) Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv.
 - h) Pėsčiųjų mirt. nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.
 - i) Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km
 - j) Mirt. nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.
 - k) Serg. vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)
 - l) Serg. ŽIV ir LPL (B20-B24, Z21, A50-A54, A56) 10 000 gyv. (ULAC duomenys)
 - m) Kūdikių mirtingumas 1000 gyvų gimusių
 - n) 1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielite, Haemophilus influenzae B skiepavimo apimtys (3 dozės), %
 - o) Paauglių (15–17 m.) gimdymų sk. 1000 15-17 m. moterų

2. 29 rodiklių reikšmės yra prastesnės nei Lietuvos vidurkis (raudonoji zona):
 - a) Išvengiamas mirtingumas, proc. – pagal jungtinį EBPO ir Eurostato sąrašą
 - b) Bandymų žudytis skaičius (X60–X64, X66–X84) 100 000 gyventojų
 - c) Gyv. skaičiaus pokytis 1000 gyv.
 - d) Mirt. nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.
 - e) Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, sk. 1000 moksl.
 - f) Traumų dėl nukritimų (W00–W19) 65+ m. amžiaus grupėje sk. 10 000 gyv.
 - g) Mirt. nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.
 - h) Mirt. nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.
 - i) Mirt. transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.
 - j) Traumų dėl transporto įvykių (V00-V99) sk. 10 000 gyv.
 - k) Mirt. nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.
 - l) Gyv. sk., tenkantis 1 tabako licencijai
 - m) Gyv. sk., tenkantis 1 alkoholio licencijai
 - n) Nusikalstamos veikos, susijusios su narkotikais 100 000 gyv.
 - o) Išvengiamų hospitalizacijų (IH) sk. 1 000 gyv.
 - p) IH dėl cukrinio diabeto sk. (18+ m.) 1 000 gyv.
 - q) Apsilankymų pas gydytojus sk. 1 gyv.
 - r) Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) (visi) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)
 - s) 2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys, %
 - t) Vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, %
 - u) Vaikų (7-17 m.), neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)
 - v) Mirt. nuo kraujotakos sist. ligų (I00-I99) 100 000 gyv.
 - w) Mirt. nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.
 - x) Mirt. nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.
 - y) Serg. II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.
 - z) Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi krūties vėžio programoje
 - aa) Tikslinės populiacijos dalis %, 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio programoje
 - bb) Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje
 - cc) Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi ŠKL programoje

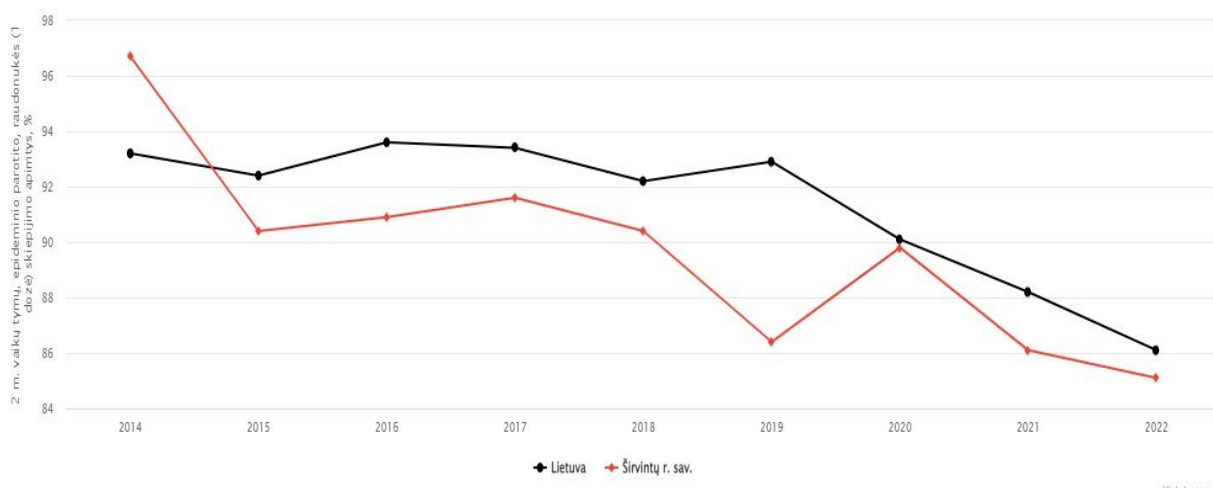
SAVIVALDYBĖS PRIORITETINIŲ PROBLEMŲ ANALIZĖ

Apibendrinus 2022 m. Širvintų rajono sav. visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklius, atrinkti prioritetingi savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodikliai, kurių reikšmės yra raudonoje zonoje su neigiamu metų pokyčiu.

1. Prioritetinga problema. Vaikų sveikata.

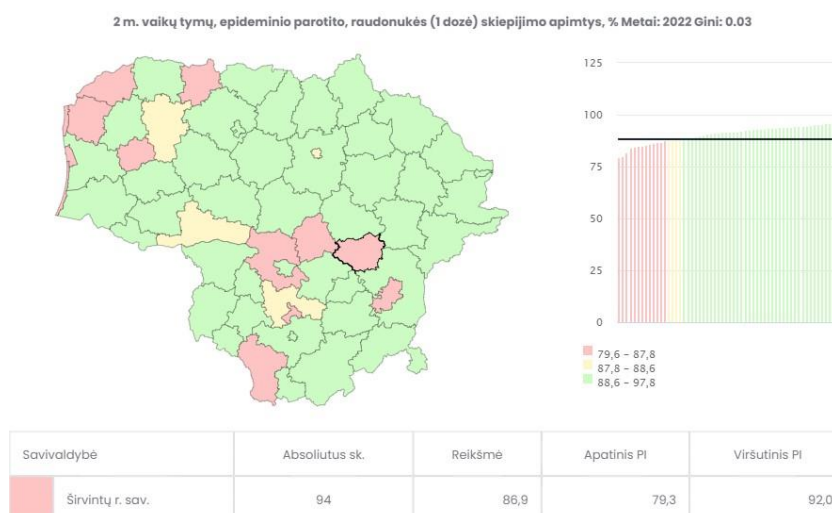
1.1. 2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys, %

2022 m. Širvintų r. sav. užregistruota mažiausias procentas (85.1 proc.) 2 m. vaikų, paskiepytų tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina (1 dozė). Nuo 2015 m. skiepavimo apimtys buvo mažesnės nei vidutiniškai Lietuvoje, 2014–2022 m. stebima procento mažėjimo tendencija (sumažėjo 11,6 proc.). Rodiklis priklausė prasčiausia rodikli turinčių savivaldybių grupei (raudonai zonai) (4,5 pav.).

4 pav. 2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys, % Širvintų r. sav. ir Lietuvoje 2014 – 2022 m.

Šaltinis Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

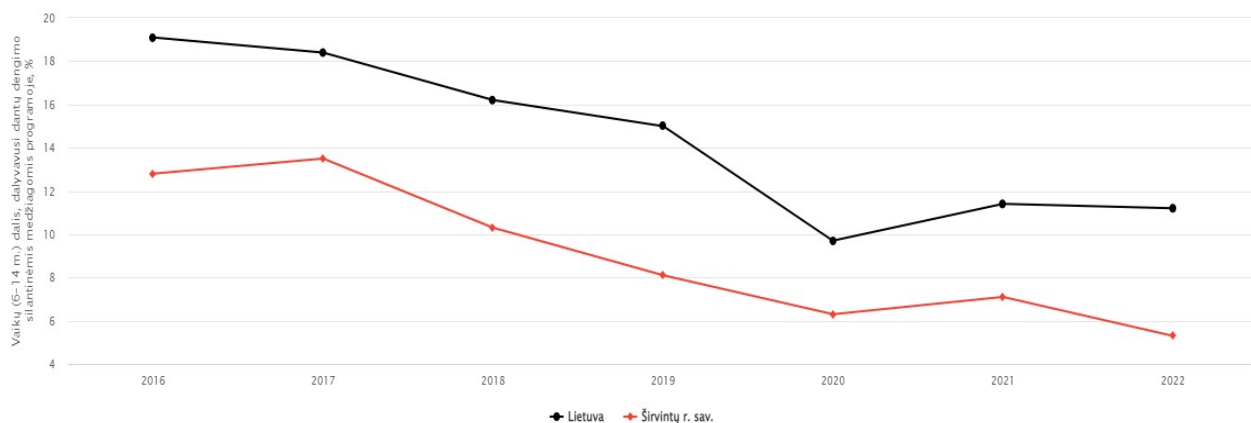
5 pav. 2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys, % Lietuvoje 2022 m.

(skaičiavimui naudotas 3 metų slankusis vidurkis)

Šaltinis Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

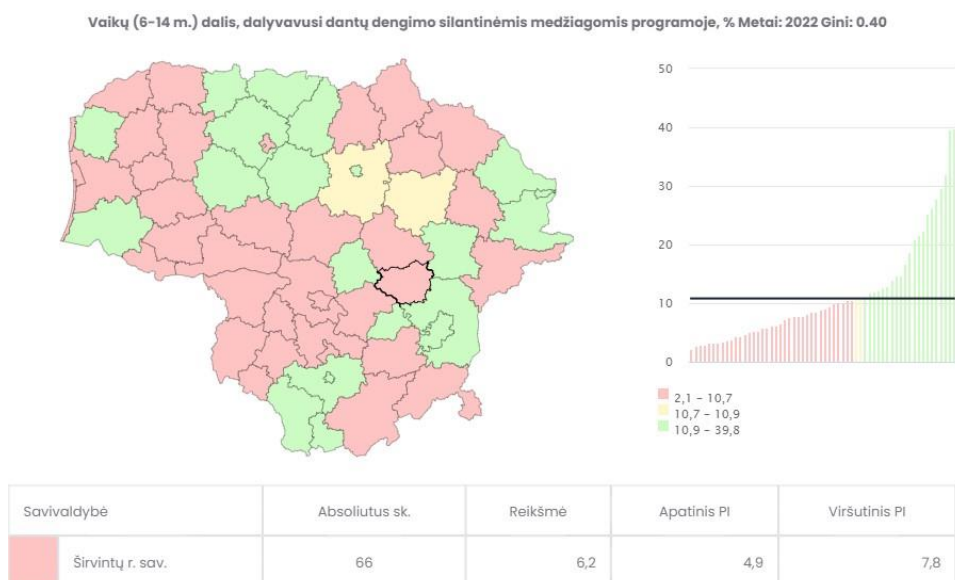
1.2. Vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, %

Širvintų r. sav. sveikatos statistikoje 2017–2022 m. užfiksuota žymi rodiklio – vaikų (6-14 m.), dalyvavusių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, procento mažėjimo tendencija (6 pav.). Rodiklis sumažėjo 2,5 karto. 2022 m. šioje programoje dalyvavo mažiausiai vaikų nuo 2016 – jų – 5,3 proc., t.y. du kartus mažiau nei vidutiniškai Lietuvoje. Rodiklis priklausė prasčiausių rodiklių turinčių savivaldybių grupei (raudonai zonai) (7 pav.).

6 pav. Vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, % Širvintų r. sav. ir Lietuvoje 2014 – 2022 m.

Šaltinis Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

7 pav. Vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, % Lietuvoje 2022 m.

(skaičiavimui naudotas 3 metų slankusis vidurkis)

Šaltinis Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

2. Prioritetinė problema. Gyventojų mirtingumas nuo kai kurių lėtinių ligų ir valstybinių profilaktikos programų įgyvendinimas.

2.1. Valstybinių profilaktikos programų įgyvendinimas Širvintų r. sav.

Širvintų r. sav. 2014–2022 m. gyventojų, dalyvavusių prevencinėse programose, rodikliai nesiekė šalies vidurkio. Ypač išsiskyrė prevencinės programos prieš krūties vėžį duomenys. Joje dalyvavo 1,5 karto mažiau Širvintų r. sav. moterų nei visoje šalyje. Vidutiniškai kasmet dėl gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinėje programoje dalyvavo 43,6 proc., ŠKL programoje – 39,3 proc. tikslinės populiacijos. 2021–2022 m. padidėjo procentas gyventojų, profilaktiškai pasitikrinusių sveikatą dėl krūties (pokytis – +13,6) ir dėl storosios žarnos vėžio (pokytis +8,5 proc.) (1 lentelė).

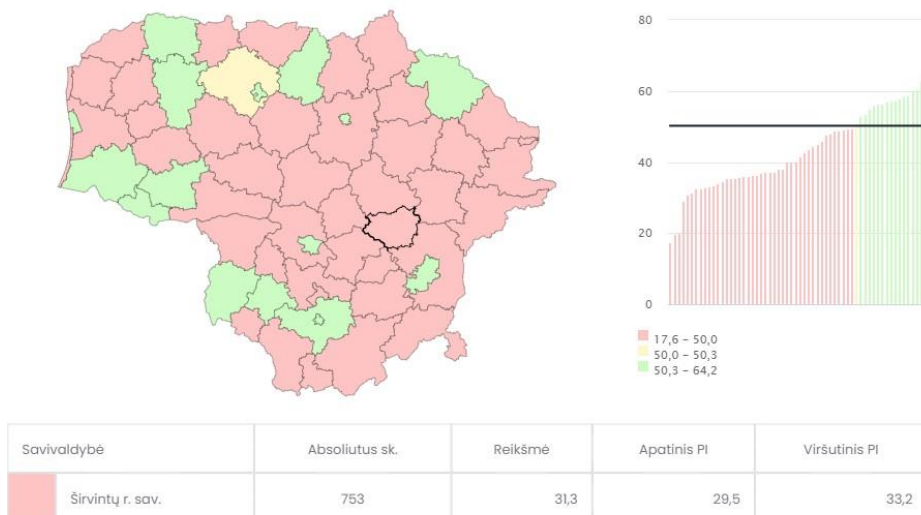
1 lentelė. Tam tikrų prevencinių programų įgyvendinimas 2014–2022 m.

	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.
Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi krūties vėžio programoje									
Širvintų r. sav.	21,05	32,59	28	24,3	35,5	38,2	27,3	25,4	39
Lietuva	43,66	48,4	46,5	48,6	50,2	52,9	45,7	45,5	57,6
Tikslinės populiacijos dalis %, 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio programoje									
Širvintų r. sav.	38,97	41,13	43,7	45,2	45,5	48,7	42,9	43,4	43,1
Lietuva	49,56	50,24	52,5	52,8	52,7	56,4	52,1	53,4	54,7
Tikslinės populiacijos dalis % dalyvavusi ŠKL programoje									
Širvintų r. sav.	-	-	27,1	33,9	48,6	45,3	32,5	43,7	44,1
Lietuva	-	-	41,5	43,5	45,6	48,2	35,6	47,2	49,6
Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje									
Širvintų r. sav.	-	-	37,2	35	46,6	49,2	38,7	39,5	48
Lietuva	-	-	49,9	52,2	53,1	56,3	48,3	48,1	56,1

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Vertinant prevencinių programų vykdymą šalies mastu, rodikliai vis dar yra prasčiausią rodiklį turinčių, savivaldybių grupėje (raudonoje zonoje) (8–11 pav.).

Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi krūtis vėžio programoje Metai: 2022 Gini: 0.15

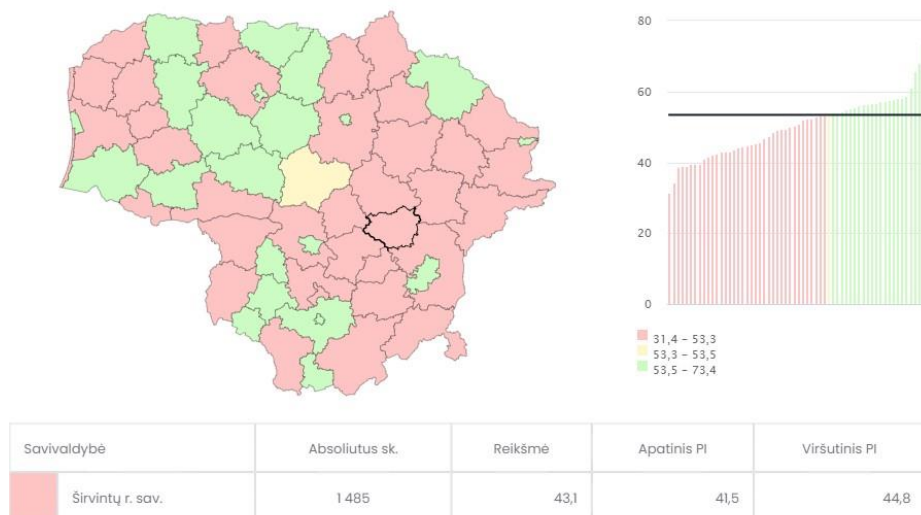

8 pav. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūtis vėžio finansavimo programoje Lietuvoje, 2022 m.

(skaičiavimui naudotas 3 metų slankusis vidurkis)

Šaltinis Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Tikslinės populiacijos dalis %, 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio programoje Metai: 2022 Gini: 0.09

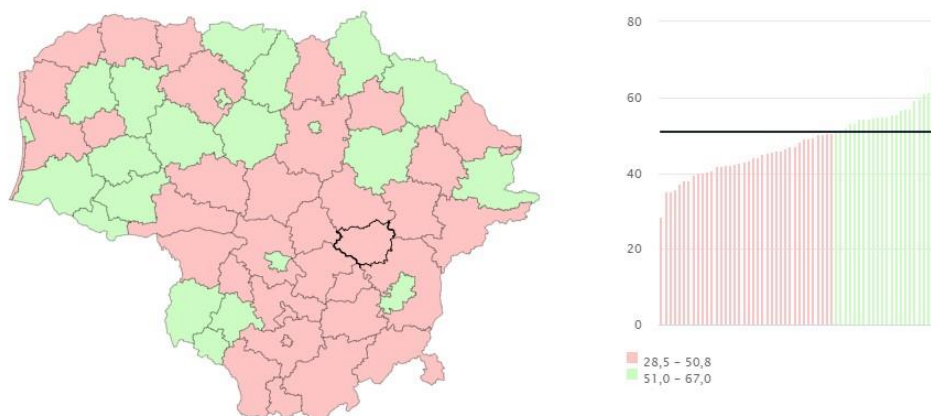

9 pav. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio programoje Lietuvoje, 2022 m.

(skaičiavimui naudotas 3 metų slankusis vidurkis)

Šaltinis Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje Metai: 2022 Gini: 0.09

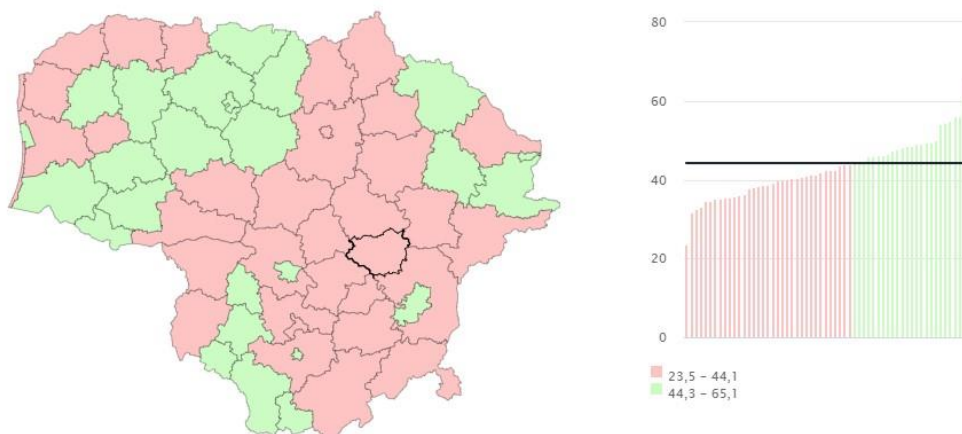
Savivaldybė	Absoliutus sk.	Reikšmė	Apatinis PI	Viršutinis PI
Širvintų r. sav.	2 240	42,0	40,7	43,4

10 pav. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos programoje Lietuvoje, 2022 m.

(skaičiavimui naudotas 3 metų slankusis vidurkis)

Šaltinis Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi ŠKL programoje Metai: 2022 Gini: 0.10

Savivaldybė	Absoliutus sk.	Reikšmė	Apatinis PI	Viršutinis PI
Širvintų r. sav.	1 414	40,1	38,5	41,7

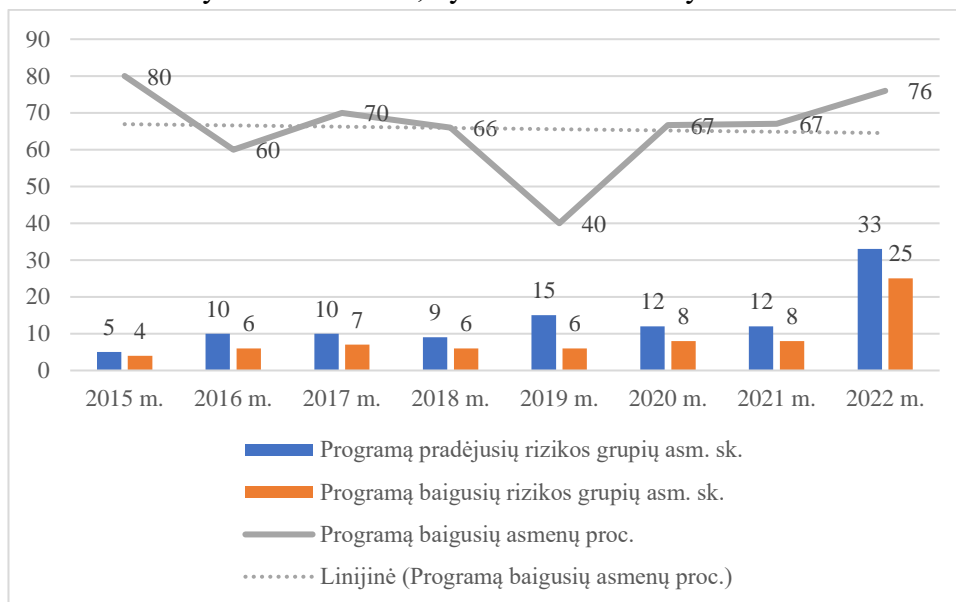
11 pav. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi ŠKL programoje Lietuvoje, 2022 m.

(skaičiavimui naudotas 3 metų slankusis vidurkis)

Šaltinis Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Siekiant kuo daugiau gyventojų paskatinti dalyvauti širdies ir kraujagyslių prevencinėje programoje, nuo 2015 m. Kaišiadorių r. sav. visuomenės sveikatos biuras ir Širvintų r. sav. asmens sveikatos priežiūros įstaigos (toliau ASPĮ) vykdo širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto rizikos grupės asmenų sveikatos stiprinimo programą. Analizuojant programos vykdymo 8 metų duomenis, ir atkreipiant dėmesį į gyventojų mirtingumo lygį dėl širdies ir kraujagyslių ligų, 2022 m. užfiksuotas didžiausias suinteresuotų gyventojų (33 asmenys) ir baigusių šią programą skaičius (25 asmenys) (12

pav.). Programos dalyviams suteikta dietologo ir kineziterapeuto konsultacijos, atliekama kūno kompozicijos analizė ir motyvacinis interviu, vykdomi fizinio aktyvumo užsiėmimai.

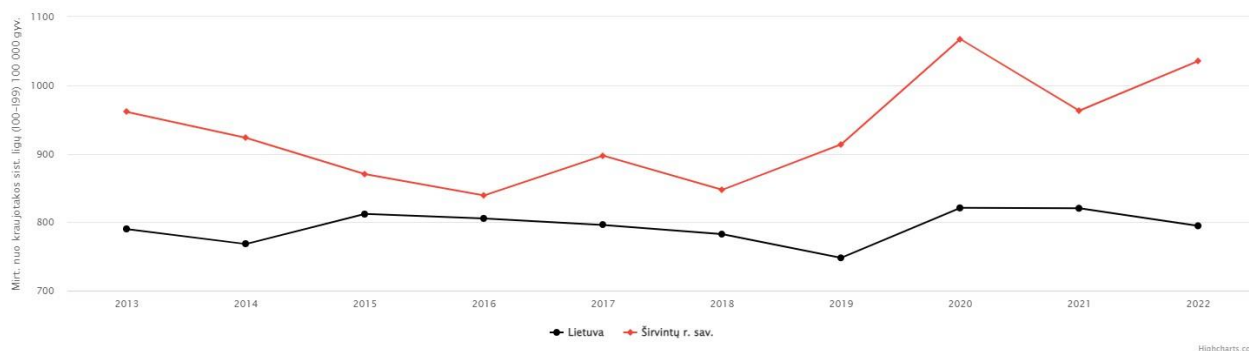

12 pav. Širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto rizikos grupių asmenų sveikatos stiprinimo programos vykdymas 2015 – 2022 m.

Šaltinis: Kaišiadorių r. sav. VSB informacija

2.1 Gyventojų mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ir piktybinių navikų ligų

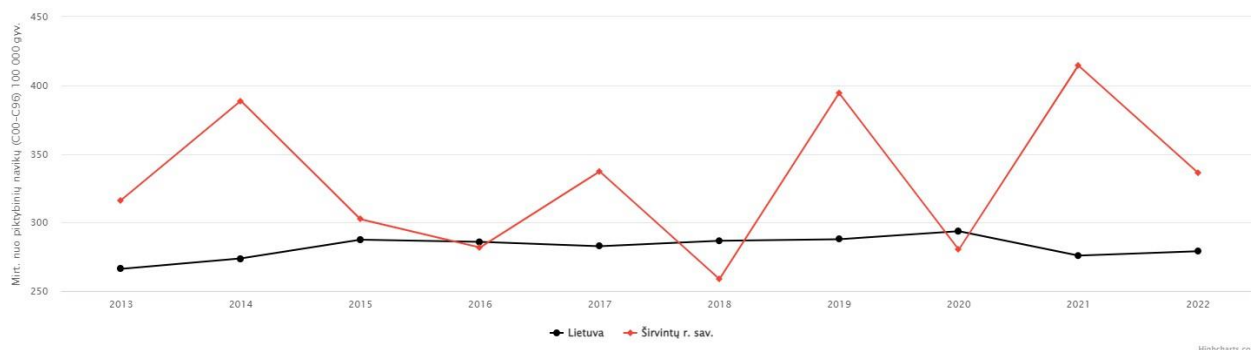
Mirtingumo rodikliai atskleidžia prevencinių programų veiksmingumą ir poreikį rajone. Nepakankami prevencinių programų vykdymo rezultatai dažnai siejami su aukštu mirtingumo nuo atitinkamų ligų rodikliais. 2022 m. Širvintų r. sav. mirė 298 gyventojai, 52 proc. (154 gyv.) visų mirčių sudarė kraujotakos sistemos ligos, 17 proc. (50 asm.) – piktybinių navikų ligos. Nuo 2013 – ujų metų gyventojų mirtingumo nuo kraujotakos sist. ligų (100 000 gyv.) rodiklis buvo vienas didžiausių – 1035,4 (13 pav.). Naujausi duomenys 1,3 karto viršijo šalies vidurkį ir priklausė prasčiausią rodiklį turinčių, savivaldybių grupei (raudona zona) (14 pav.). Detalizuojant 2022 m. duomenis, didžiąją dalį mirčių, nuo kraujotakos sistemos ligų, sudarė išeminės širdies ligos (18,46 proc. /55 asmenys), cerebravaskulinės ligos (14,43 proc./43 asm.) ir hipertenzinės ligos (12,42 proc./37 asm.). Net 68 proc. mirusiųjų nuo šių ligų buvo kaimo gyventojai, 63 proc. – moterys.

13 pav. Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų 100 000 gyv. Širvintų r. sav. ir Lietuvoje 2012–2022 m.

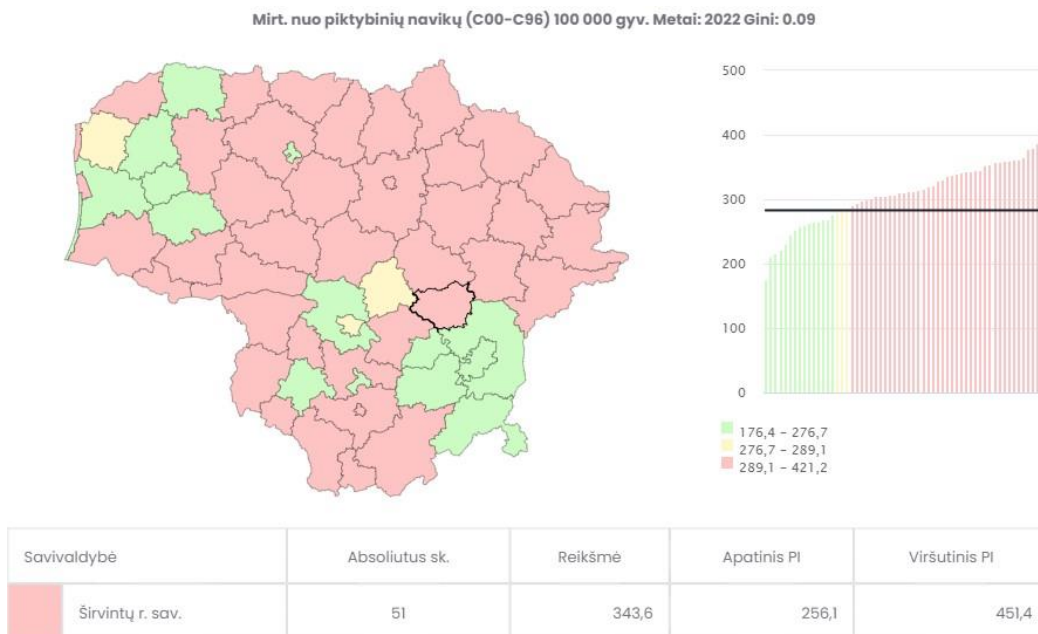
Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

2022 m. Širvintų r. sav. mirusiųjų nuo piktybinių navikų ligų rodiklis (336,2/100 000 gyv.) 1,2 karto viršijo šalies vidurkį (279/100 000 gyv.) (14 pav.). 2020 – 2022 m. vidutinis rodiklis – 343,6/100 000 gyv., priklausė prasčiausią rodiklį turinčių savivaldybių grupei (raudona zona) (15 pav.). 2022 m. Širvintų r. sav. 54 proc. mirusiųjų nuo onkologinių ligų sudarė 55-74 m. gyventojai, jauniausio gyventojų amžius buvo 30 m.. Daugiau vyrų (62 proc.) nei moterų ir kaimo gyventojų (70 proc.) mirė nuo onkologinių ligų 2022 m.

14 pav. Mirtingumas nuo piktybinių navikų ligų 100 000 gyv. Širvintų r. sav. ir Lietuvoje 2013–2022 m.

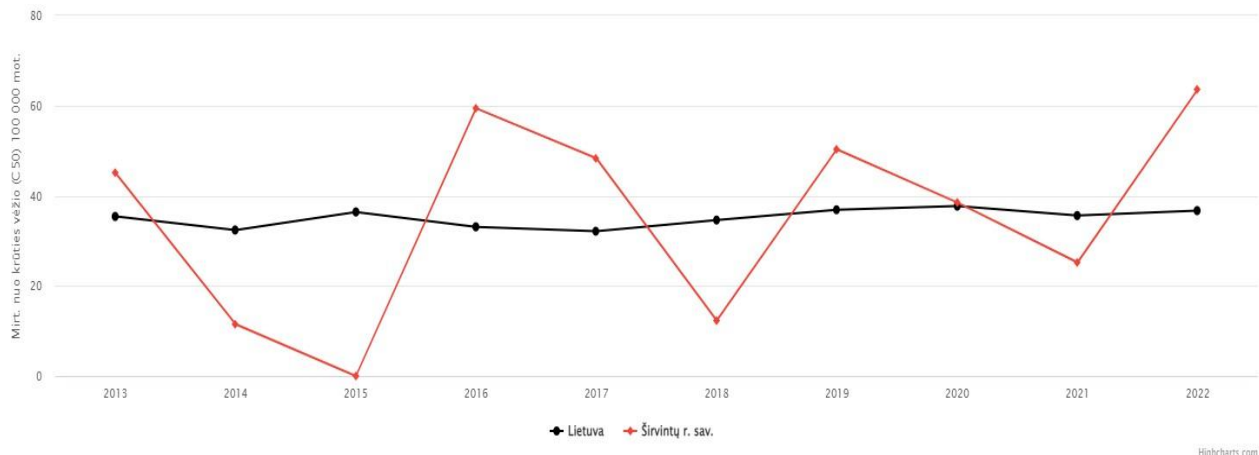
Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

15 pav. Mirtingumas nuo piktybinių navikų Lietuvoje 2022 m. (skaičiavimui naudotas 3 metų slankusis vidurkis)

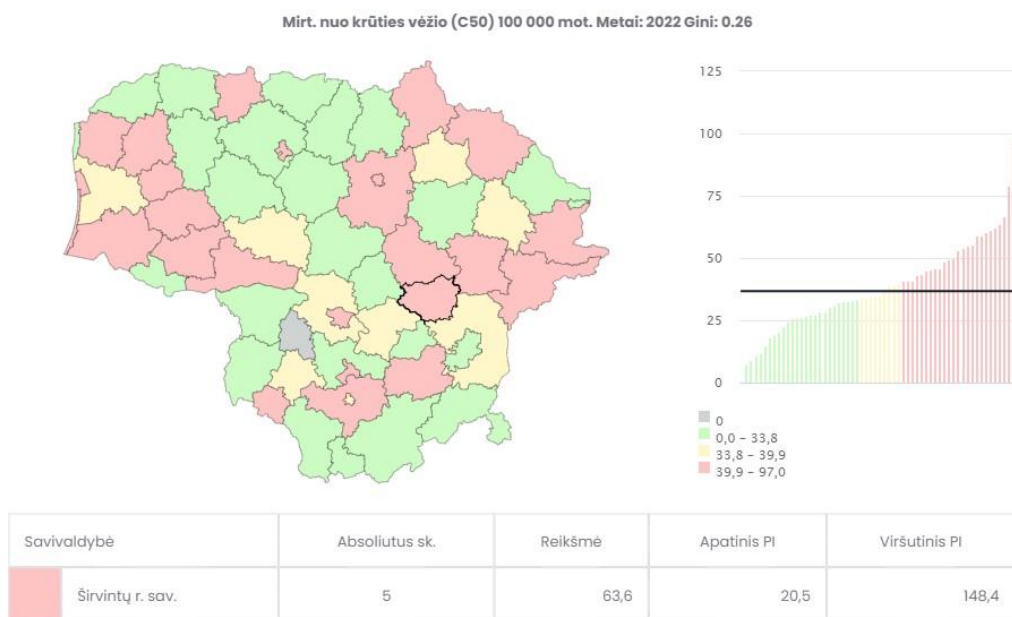
Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Analizuojant mirtingumą nuo onkologinių ligų pagal lokalizacijas, pastebima, kad 2022 m. Širvintų r. sav. nuo 2013 m. užfiksuotas didžiausias mirtingumo rodiklis nuo krūties vėžio – 63,6/100 000 mot. Mirė 6 moterys, kurių amžius buvo 55 m.+ . Per paskutinius 10 metų, aukštas mirtingumas nuo krūties vėžio užfiksuotas 2016, 2017, 2019 metais (16 pav.). Naujausi duomenys beveik 2 kartus viršijo šalies vidurkį (36,7 100 000 mot.). 2020 – 2022 m. vidutinis rodiklis – 63,6/100 000 gyv., priklausė prasčiausią rodiklį turinčių savivaldybių grupėje (raudonoje zonoje) (17 pav).

16 pav. Mirtingumas nuo krūties vėžio 100 000 mot.
Širvintų r. sav. ir Lietuvoje 2013-2022 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

17 pav. Mirtingumas nuo krūties vėžio 100 000 mot. Lietuvoje 2022 m.
(skaičiavimui naudotas 3 metų slankusis vidurkis)

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

SAVIVALDYBĖS GYVENSENOS STEBĖSENOS RODIKLIAI

Suaugusiųjų gyvenimo tyrimas

Suaugusiųjų gyvenimo stebėseną vykdoma vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“, nurodančiu periodiškai, kas 4 metus atlikti suaugusiųjų gyvenimo tyrimus. Gyvenimo stebėsenos rodikliai suskirstyti į tris grupes:

- sveikatos vertinimas, laimingumas (ir gyvenimo kokybės vertinimas, prislėgta nuotaika, bendravimas);
- sveikatos elgsena (fizinis aktyvumas ir mitybos įpročiai, bandymas pakeisti gyvenimą);
- rizikingas elgsenys (tabako, elektroninių cigarečių rūkymas, alkoholio vartojimas, narkotinių medžiagų vartojimas).

2022 m. Lietuvoje buvo atliktas antrasis suaugusiųjų gyvenimo stebėsenos tyrimas. Jo metu, naudojant standartizuotą klausimyną, apklausti, atsitiktiniu būdu atrinkti 25 449 Lietuvos gyventojai, iš jų – 420 buvo Širvintų r. sav. gyventojai. Atlikus tyrimą, paaiškėjo, kad 2022 m. daugiau gyventojų nei 2018-aisiais savo gyvenimo kokybę vertino gerai arba labai gerai (66,7 proc.), savo sveikatą vertino kaip gerą ir labai gerą (62,4 proc.), buvo prislėgtos nuotaikos (32,4 proc.). 2022 m. apklausoje dalyvavęs kas antras širvintiškis jautėsi (labai) laimingas. Analizuojant sveikatos elgsenos rodiklius, pastebėta, kad 2022 m. sumažėjo gyventojų (suaugusių), kurie užsiėmė energinga fizine veikla bent po 30 min. 5 dienas per savaitę ar dažniau (30,7 proc.), valgė daržoves (41,3 proc.) ir vaisius (36,4 proc.) (bent kartą per dieną). Paaiškėjo, kad daugiau Širvintų r. sav. gyventojų nei vidutiniškai Lietuvoje bent kartą per dieną gėrė gazuotus saldžiuosius (11,7 proc.) ir energetinius gėrimus (2,5 proc.). 2022 m. padaugėjo gyventojų (7 proc.), rūkusių elektronines cigaretes nei 2018-aisiais (1,5 proc.).

Vaikų saugumas dažnai priklauso nuo suaugusiųjų veiksmų. Atlikus suaugusiųjų gyvenimo tyrimą, paaiškėjo, kad tik kas trečias širvintiškis visada tamsiu paros metu būdami lauke nešiojo atšvaitus, 18,4 proc. jų dėvėjo šalmą važiuodami dviračiu. Didžioji dauguma tyrime dalyvavusių asmenų (89,8 proc.) visada segėjo saugos diržą važiuodami automobiliu.

Spalvinis žymėjimas 4 lentelėje žymi:

- ↓ ↑ - savivaldybės rodiklio reikšmė blogesnė, palyginti su ankstesniais metais.
- ↓ ↑ - savivaldybės rodiklio reikšmė geresnė, palyginti su ankstesniais metais.
- - savivaldybės rodiklio reikšmės pokyčio nėra, palyginti su ankstesniais metais

4 lentelė. Suaugusiųjų gyvenimo tyrimo rodikliai

Rodiklio pavadinimas	Savivaldybės rodiklio reikšmė			Lietuvos rodiklio reikšmė	Santykis savivaldybės/Lietuva
	Pokytis	2018 m.	2022 m.		
1	2	3	4	5	6
Gyvenimo kokybės, sveikatos vertinimas, laimingumas					
Suaugusiųjų, kurie savo gyvenimo kokybę vertina kaip gerą ir labai gerą, dalis	↑	57,8	66,7	69,5	1

1	2	3	4	5	6
Suaugusiųjų, kurie vertina savo dabartinę sveikatą kaip gerą ir labai gerą, dalis (proc.)	↑	55,2	61,4	62,4	0,98
Suaugusiųjų, kurie jaučiasi laimingi ir labai laimingi, dalis (proc.)	↓	55,8	53,7	59,9	0,9
Suaugusiųjų, kurie neturi nė vieno artimo žmogaus, kuriuo galėtų pasitikėti susidūrus su sunkiomis asmeninėmis problemomis, dalis (proc.)	●	-	8,9	5,8	1,5
Suaugusiųjų, kuriuos per praėjusį mėnesį buvo apėmusi prislėgta nuotaika, nerimas šiek tiek labiau ir daug labiau nei anksčiau, dalis (proc.)	↑	21,4	32,4	23,5	1,4
Suaugusiųjų, kurie turi ilgalaikių sveikatos problemų, dalis (proc.)	●	-	42,3	36,9	1,1
Suaugusiųjų, kurie per paskutinius 12 mėnesių bandė keisti savo gyvenimą, bet nepakeitė, dalis (proc.)	●	-	60,8	64,8	0,9
Sveikatos elgsena (fizinis aktyvumas ir mitybos įpročiai)					
Suaugusiųjų, kurie užsiima energinga fizine veikla bent po 30 min. 5 dienas per savaitę ar dažniau, dalis (proc.)	↓	39,2	30,7	28,3	1
Suaugusiųjų, kurie bent kartą per dieną valgo daržoves (neįskaitant bulvių), dalis	↓	54,3	41,3	46,1	0,9
Suaugusiųjų, kurie bent kartą per dieną valgo vaisius, dalis	↓	50,9	36,4	36,6	1
Suaugusiųjų, kurie bent kartą per dieną valgo saldumynus, dalis (proc.)	●	-	18,5	18,6	1
Suaugusiųjų, kurie bent kartą per dieną geria gazuotus saldžiuosius gėrimus, dalis (proc.)	●	-	11,7	5,4	2,2
Suaugusiųjų, kurie bent kartą per dieną geria energinius gėrimus, dalis (proc.)	●	-	2,5	1,8	1,4
Suaugusiųjų, kurie papildomai nededa druskos į paruoštą maistą, dalis (proc.)	↓	46,1	40,8	39,9	1
Rizikingas elgesys					
Suaugusiųjų, kurie per paskutines 30 dienų kasdien rūkė tabako gaminius, dalis	↑	18,5	19,3	16,3	1,2
Suaugusiųjų, kurie per paskutinius 12 mėnesių kasdien vartojo tabako gaminius, dalis (proc.)	●	-	18,2	15,9	1,1
Suaugusiųjų, kurie per paskutines 30 dienų kasdien rūkė elektronines cigaretes, dalis (proc.)	↑	1,5	7	5,2	1,3

1	2	3	4	5	6
Suaugusiųjų, kurie per paskutinius 12 mėnesių kasdien rūkė elektronines cigaretes arba naudojo panašius elektrinius įtaisus rūkymui, dalis (proc.)	●	-	6,4	4,9	1,3
Suaugusiųjų, kurie per paskutines 30 dienų kasdien vartojo alkoholinius gėrimus, dalis	▲	2,8	3	1,4	2
Suaugusiųjų, kurie per paskutines 30 dienų vartojo alkoholinius gėrimus kartą per savaitę ir dažniau, dalis (proc.)	▼	28,6	26,9	21,8	1,2
Suaugusiųjų, kurie per paskutinius 12 mėnesių vartojo alkoholinius gėrimus kartą per savaitę ir dažniau, dalis (proc.)	▼	20,7	19,8	18,3	1
Suaugusiųjų, kurie bent kartą per savo gyvenimą vartojo narkotinių ar psichotropinių medžiagų (narkotikų) be gydytojo paskyrimo, dalis (proc.)	●	-	15,1	12	1,3
Suaugusiųjų, kurie visada tamsiu paros metu būdami lauke nešioja atšvaitus, dalis (proc.)	●	-	35,4	32,8	1,1
Suaugusiųjų, kurie visada segi saugos diržą važiuodami automobiliu, dalis (proc.)	●	-	89,8	91,2	1
Suaugusiųjų, kurie visada dėvi šalną važiuodami dviračiu, dalis (proc.)	●	-	18,4	10,2	1,8

IŠVADOS

1. 2013–2022 m. stebima žymi, 2 m. vaikų, paskiepytų tymų, epideminio parotito, raudoniukės vakcina (1 doze), procento mažėjimo tendencija. Širvintų r. sav. - viena iš 10 savivaldybių Lietuvoje, kurioje rodiklis priklausė prasčiausią rodiklį turinčių savivaldybių grupei (raudona zona). Toliau mažėjo vaikų (6-14 m.) procentas, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, 2022 m. užfiksuotas mažiausias procentas nuo 2016-ųjų.

2. Aukšti mirčių nuo kraujotakos sistemos ligų ir kai kurių piktybinių navikų rodikliai rodo nepakankamą būtinųjų priemonių, skirtų profilaktinių programų (prieš krūties vėžį, širdies kraujagyslių) efektyvumui didinti, naudojimą Širvintų r. sav.

REKOMENDACIJOS

Vaikų sveikatos gerinimas

Savivaldybei pavaldžioms sveikatos priežiūros įstaigoms, savivaldybės administracijai:

- stiprinti viešąją komunikaciją imunoprofilaktikos klausimais, kelti medikų profesinę kvalifikaciją imunoprofilaktikos srityje, šeimos gydytojo konsultacijų metu šviesti (būsimus) tėvus imunoprofilaktikos klausimais;
- įdiegti asmens sveikatos priežiūros įstaigose priminimų/kvietimų sistemą vaikų tėvams apie artėjančius skiepus, pagal skiepų kalendorių;
- toliau vykdyti vaikų ir mokinių taisyklingos burnos higienos įgūdžių mokymo procesą ikimokyklinio ir mokyklinio ugdymo įstaigose bei su ja susijusią informacijos sklaidą ugdytiniams bei tėvams.
- didinti mokyklos bendruomenės (mokinių, mokytojų ir tėvų) sveikatos raštingumą burnos sveikatos srityje;
- užtikrinti nuolatinį, burnos ir asmens higienos įgūdžių ugdymo, programų įgyvendinimą mokyklos bendruomenėje;
- stiprinti tarpsektorinį bendradarbiavimą (odontologų, burnos higienistų, visuomenės sveikatos specialistų, vaikų ugdymo įstaigų), siekiant išsaugoti sveikus vaikų dantis;
- skatinti odontologus informuoti tėvus/globėjus apie galimybę vaikams dalyvauti nemokamoje krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis prevencinėje programoje.

Būtinios priemonės profilaktinių programų efektyvumui didinti:

Savivaldybei pavaldžioms sveikatos priežiūros įstaigoms, savivaldybės administracijai:

- didinti gyventojų sveikatos raštingumą ligų prevencijos klausimais (lankstinukai, pranešimai spaudai, leidiniai, metodinės priemonės ir kt.). Ypatingai užtikrinti informacijos sklaidą rizikos grupėse;
- sudaryti profilaktikos programų valdymo grupę;
- parengti prevencinių programų vykdymo algoritmus;
- parengti priemones, aukštam kvietimų lygiui užtikrinti (pvz. asmeninius kvietimus sms žinutėmis/skambučiais/laiškais elektroniniu paštu).
- užtikrinti tinkamą materialinę bazę, prevencinėms programoms vykdyti.
- stiprinti bendradarbiavimą tarp ASPĮ ir Kaišiadorių r. sav. visuomenės sveikatos biuro vykdančias prevencines programas.
- vykdyti nuolatinę rezultatų stebėseną. Siekti, kad iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo lėšų finansuojamų prevencinių programų įvykdymas viršytų šalies vidurkį.
- motyvuoti šeimos gydytojus skatinti rizikos grupes dalyvauti prevencinėse programose.